GRATIS 5 N
LIBRARY OF CONGRE
SLAVIC READING ROO
WASHINGTON DC 2054

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVI. No. 238. JERSEY CITY and NEW YORK SATURDAY, DECEMBER 16, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 16-го ГРУДНЯ 1989 Ч. 238. РІК XCVI

СУД В ІЗРАЇЛІ НАКАЗАВ ПОЧАТИ СЛІДСТВО РЕПОРТАЖІВ ПРО ПРОЦЕС І. ДЕМ'ЯНЮКА

Єрусалим, Ізраїль. — Як інформує газета „Джерузалем Пост", Високий суд Ізраїля наказав генеральному прокураторові Йозефові Гарішеві негайно започаткувати слідство газети „Едіот Ахаронот", зокрема репортажі її кореспондента Нои Кліґера про хід процесу Івана Дем'янюка, які могли вплинути на „цілий юридичний процес" цієї справи.

Тричленний суд, рішенням 2-1, уважає, що таке репортування Кліґера, до речі, уцілілого з концентраційного табору в Осьвєнцімі, могло бути порушенням принципу „суб-юдіце", а це, згідно зі законом Ізраїля, ставить справу в категорію кримінальних провин. Суд уважає, що таке суб'єктивне репортування могло мати вплив і на свідків і на суддів.

Ще в листопаді 1987 року оборонець І. Дем'янюка Йорам Шефтель звернувся був до ізраїльської поліції з проханням перевірити цю справу, але поліція місяць пізніше сказала йому, що немає доказів кримінальної злонаміреності у звітуванні Кліґера, що згодом також підтвердив Н.Гаріш, додаючи, що факт перебування Кліґера в Осьвєнцімі є „злагіднюючою обставиною". Тоді Й. Шефтель вніс скаргу до Високого суду, який тепер дав наказ Н. Гарішеві негайно почати слідство. За рішенням голосували судді Ґавріель Бах і Аврагам Галіма, а проти Теодор Орр, який уважав, що рішення щодо започаткування інвестиґації було виключним правом генерального прокуратора. Судді Бах і Галіма уважають, що звідомлення Кліґера, ще перед вироком інкримінували І. Дем'янюка як Івана Ґрозного з Треблінки.

Як відомо, тільки три газети мали постійних репортерів на цілому процесі І. Дем'янюка — „Джерузалем Пост", „Едіот Ахаронот" (двох) і „Свобода".

І. Дем'янюк перебуває у в'язниці в Ізраїлі, а його відклик до Верховного суду Ізраїля відкладено до 14-го травня з уваги на смерть оборонця Дова Ейтана, нові документи і на скаргу родини Дем'янюка проти ОСІ у суді у Вашінґтоні, що бюро приховало цілий ряд важливих документів від прокуратури і від оборони. Перше переслухання в цій справі мало відбутись у п'ятницю, 15-го грудня, у Вашінґтоні.

Д.Р. Кульчицький виграв у передвиборах у Мишиґені

Воррен, Миш. — Тут у вівторок, 12-го грудня, відбулися спеціяльні передвибори на представника до стейтової леґіслятури Мишиґену, в який велику перемогу здобув Дмитро Роман Кульчицький, син відомих громадських активістів Богдана і Христини Кульчицьких з Філядельфії і сам активіст в українському студентському русі.

Д.Р. Кульчицький

Д.Р. Кульчицький, який кандидує від Республіканської партії, здобув найбільше число голосів з усіх 15-ох кандидатів — 11 демократів і чотирьох республіканців. Його противником у виборах 16-го січня 1990 року буде демократ Чарлз Бассі.

Вибори у цьому дистрикті були зумовлені арештом Т. Дутка за торгівлю наркотиками та інші зловживання.

Місцеві політичні коментатори уважають, що Д.Р. Кульчицький має дуже добрі шанси здобути перемогу у виборах.

„Волл Стріт Джорнал" помістив статтю В. Яворівського

Ню Йорк. — „Затруєна Україна" — під таким заголовком у вівторок, 12-го грудня, в щоденнику „Волл Стріт Джорнал" була надрукована стаття письменника, голови Київського Відділу Народного Руху України за Перебудову, депутата до Верховної Ради СССР Володимира Яворівського про трагічні наслідки вибуху атомного реактора в Чорнобилі.

В. Яворівський з невимовним болем розповідає про свідоме приховування небезпеки радіяції в перші дні після вибуху державними чинниками на чолі з Володимиром Щербицьким та міністром охорони здоров'я УССР, Миколою Романенком. Влада відмовилася від допомоги, яку запропонували закордонні держави, почала приховувати далекойдучі наслідки, коли почали народжуватися здеформовані звірі, а жінки, щоб не народжувати калік, почали робити аборти. Населення все ще живе у районах затруєних радіяцією, вирощує овочі у зараженому ґрунті, п'є молоко від корів, які годуються радіоактивною травок. Автор змалював жахливу картину екологічної катастрофи в Україні, безсилля совєтської влади, яка приховує статистичні дані про смертність та захворювання, спричинені радіяцією.

У своїй статті В. Яворівський розповідає про свою місію в ЗСА в жовтні ц.р., під час якої він зустрівся з членами Конґресу та офіційними чинниками, розповідав правду про Чорнобиль та від імени „нації, хворої від радіяції", благав допомогти. З такою ж просьбою автор статті звертався до влади у Києві та Москві, але безуспішно. На Україні немає основних медикаментів, медичного устаткування, вітамінів, незатроєної їжі, люди стоять місяцями в черзі, чекаючи на клінічне обслідування. Тільки тепер, коли був створений НРУП почалася повільна евакуація людей, які все ще мешкають у небезпечному районі навколо Чорнобиля. Після вибуху було евакуовано 100,000 людей з 30-кілометрового радіюса.

В. Яворівський закінчує свою статтю мовчазним запитанням, яке можна побачити в очах сотень тисяч дітей різних національностей, що живуть в Україні: „Що з нами буде?" Письменник пише: „Ми готові пережити економічну нестачу, чекати у чергах на речі щоденного вжитку, але ми не можемо з байдужістю ставитися до загрози, що висить над нашими головами".

В Англії хочуть судити воєнних злочинців

Лондон. — Тут у вівторок 12-го грудня, в парляменті переважаючою більшістю голосів переголосовано рекомендацію зміни британського закону для того, щоб мати право судити нацистських воєнних злочинців, які живуть в Англії.

Голосами 348 до 123 члени парляменту схвалили рекомендацію для зміни існуючого закону, згідно з яким воєнних злочинців не можна судити за злочини вчинені поза границями Англії, коли вони ще не були англійськими громадянами. З усього виглядає, що теперішній консервативний уряд Англії погодиться на цю рекомендацію, бо прем'єр-міністер Марґарет Тачер є за цією пропозицією, як й провідник опозиційної Лейбористської партії Ніл Кіннок.

У Львові виконують твори І. Соневицького

Джерзі Ситі, Н.Дж. — В останніх місяцях відбулися у Львові дві мистецькі імпрези, в програмі яких виконано, між іншими, музичні композиції відомого композитора проф. Ігоря Соневицького, що постійно проживає та працює в Ню Йорку.

У жовтні переведено у Львові пленум Львівської організації Спілки Композиторів України, який проходив п'ять днів з багатющою програмою так доповідей, як і музики. Саме в музичній програмі 11-го жовтня у камерному концерті виконано І. Соневицького „Три романси" на слова Івана Франка. В музичній програмі того ж пленуму виконано також твори двох інших українських композиторів, що жили і творили в ЗСА, а саме: Антона Рудницького і Романа Савицького.

У дні 17-го листопада Львівська організація Спілки Письменників України і Львівський відділ Інституту Мистецтвознавства влаштували вечір творчости Святослава Гординського, в концертовій частині якого артист С.Степан виконав пісню композиції І. Соневицького до слів І. Франка „Твої очі". У програмі концерту була ще виконана пісня композиції Василя Барвінського „Ой поля" і „Сонатіна" Миколи Колесси, а артисти Львівського театру читали вірші С. Гординського.

Жиди поголовно виїжджають з СССР

Єрусалим, Ізраїль. — Число жидів, що виїжджають з СССР, дійшло до рекордового, не включаючи тих, які виїхали цього місяця. Дотепер 62,500 жидів виїхало з СССР в цьому році, а це є на 20 відсотків більше, як в 1979 році, коли їх за один рік виїхало 51,320. Останніми роками більшість жидів з СССР їхали до Америки, але тепер з уваги на нові іміґраційні закони більшість їх таки їде до Ізраїля. Цей раптовий та драстичний зріст нової іміґрації до Ізраїля дещо заскочив тамтешній уряд, бо це вперше за 40 років їм прийшлося зустрітися віч-на-віч з такою ситуацією. З початком цього тижня уряд Ізраїля заявив, що згідно з обрахуваннями до Ізраїля в наступних шести роках приїде 750,000 совєтських жидів, а це будеє 20-відсотковим додатком до жидівського населення країни.

Хоча мрією жидів є привабити до Ізраїля жидівство з цілого світу, це створює також непередбачені досі проблеми, бо сама країна не є готова забезпечити існування такій кількості новоприїжджих. Крім цього самі ізраїльтяни є незадоволені цим припливом якраз тепер, коли безробіття значно зросло, а проблеми мешканевих приміщень вже існують давно. Але найбільшою журбою тепер є те, що теперішні іміґранти є дуже інакшими від усіх попередніх. Більшість з них не є сіоністами, фактом є й те, що більшість з них також ме мала нічого спільного з жидівством і це є тою найбільшою журбою відповідальних чинників. Вони уважають, що брак саме цього жидівсько-сіоністського завзяття спричинить дуже багато труднощів у їх новій батьківщині. Ось як висловилися про нових жидівських іміґрантів з СССР одна з працівниць відділу, що допомагає їм поселитися, Лизі Злотнік: „Більшість цих людей має високу освіту. Вони є росіянами. Вони нічого не знають про жидівство та справді не є ним зовсім зацікавлені". Вони виїздять, бо в СССР тепер безладдя і вони в страху, що станеться з ними. В додатку вони твердять, що зростає антисемітизм, зокрема в Узбекістані, найбільшій мусулманській республіці в СССР, в якій проживає понад 250,000 жидів. Приїжджі жиди твердять, що коли в СССР після теперішніх заколотів успокоїться, то всякі обвинувачення посиплять ся на голови меншин, і саме тому треба поспішати з виїздом навіть до Ізраїля.

Серед тих, які голосно висловлюють своє незадоволення з приводу такого великого зросту нових іміґрантів є Натан Щаранський, один з провідників совєтських жидів, який твердить, що Ізраїль просто не є спроможний з цим дати собі раду.

ЗУСТРІЧ НОВОГО РОКУ

Ню Йорк. — Український Інститут Америки в неділю, 31-го грудня, влаштовує зустріч Нового Року, яка пічнеться о 8-ій год. вечора, при 2 Схід 79-та вул. Даток — 50 дол. від особи, 90 дол. від пари. Музика, вечеря, напитки. В справі замовлення слід звертатися до Інституту. тел. (212) 288-8660.,

ПОМЕР А. САХАРОВ

Москва. — Андрей Сахаров, лавреат Нобелівської нагороди миру та широковідомий совєтський дисидент і невтомний борець за людські права, несподівано помер у четвер, 14-го грудня, на 68-му році життя.

А. Сахаров

А. Сахаров у своїх змаганнях за людські права в Совєтському Союзі, мав гострі сутички з чотирма правліннями Кремля. За свою активність він був насильно висланий до міста Ґорький, 250 миль від Москви, в січні 1980 року, де його тримали в майже цілковитій ізоляції, не дозволяючи на жодні письмові чи телефонні контакти з приятелями та рідними. Звідти його звільнив президент Міхаїл Ґорбачов у 1986 році, а повернувшись зі заслання до Москви, А. Сахаров став провідним голосом у совєтському парляменті. Втрату цієї виняткової людини, науковця, філософа теперішньої епохи з великим жалем відчув цілий світ. Серед висловів співчуття, що полинули до Москви різнородними засобами, є й офіційне повідомлення Білого Дому, що його подав до загального відома речник Роман Попадюк: „Андрей Сахаров є історичною постаттю, яку довго пам'ятатимуть за його боротьбу за людські права в СССР. Його голос був дуже важливим у поширенні змін, що проходять у совєтському суспільстві".

Виступи А. Сахарова із закликами про роззброєння та постійне наголошування людських прав було тим середником, що піднесло до уваги його особу, а з тим і кандидатуру на нагороду Нобеля. Він послідовно та постійно настоював на тому, що без визнання та міжнародного пошанування людських прав не може бути забезпечення миру.

У 1988 році А. Сахаров приїздив до ЗСА на лікування, перейшов у массачусетському шпиталі серцеві бадання, там же було встановлено, що не було потреби робити операцію серця, ані вставляти „пейс мейкер". А. Сахаров був також визначним совєтським фізиком і допоміг створити в 1950-их роках водневу бомбу для СССР, але вже в 1970-их роках став відомим дисидентом. Його дисидентська активність продовжувалась майже до останнього дня, бо ще у вівторок, 12-го грудня, він мав гостру перепалку з М. Ґорбачовим у парляменті на тему монополю Комуністичної партії в СССР.

СОВЄТСЬКІ РЕФОРМІСТИ ОБГОВОРЮЮТЬ СТВОРЕННЯ ОПОЗИЦІЙНОГО БЛЬОКУ

Москва. — У четвер, 14-го грудня, тут відбулося тригодинне засідання міжреґіональної групи ліберальних депутатів, на якому директор Історико-архівного інституту Юрій Афанасьєв заявив, що радикалам пора вже відмежуватися від партійного керівництва і зформувати політичну опозицію. Ю. Афанасьєв запропонував назвати її радикально-демократичним бльоком.

В інтерв'ю з кореспондентом пресового агентства Ассошієйтед Пресс Кері Ґолдберґом совєтський історик не заперечував, що створення політичної опозиції приведе згодом до організації офіційної політичної партії, яка буде суперницею Комуністичної партії Совєтського Союзу, чия „керівна і спрямовуюча" роля і далі гарантована статтею 6-ою конституції СССР. Спроби міжреґіональної групи висунути на обговорення справу про скасування цієї статті були відкинуті консервативною більшістю делеґатів другого З'їзду народних депутатів, що відбувається тепер у Москві.

Деякі депутати, що були присутніми на зборах, відкинули пропозицію Афанасьєва, заявивши, що вона може бути на руку консервативним силам, які виступають проти політики Міхаїла Ґорбачова. Один з них сказав, що такий крок буде надто радикальним і може ще більше поляризувати з'їзд. „На нас звалять вину за провал сесії", — зауважив він.

У четвер рано з'їзд розбився на три робочі групи, які обговорюють доповідь голови Ради міністрів Ніколая Рижкова і розробляють заходи щодо рішення трьох проблем — перебудови економіки, збільшення товарів щоденного вжитку і зменшення дефіциту державного бюджету.

НА „ЗМІНУ ВАРТИ" УНІГУ ВИБРАВ УНСОЮЗ

Під час зустрічі в УНСоюзі (сидять, зліва): проф. О. Пріцак, проф. Г. Грабович, д-р І. Флис, У. Дячук, д-р С. Ворох; (стоять, зліва): Д. Кордуба, І. Хамуляк, В. Баранецький С. Хемич, Б. Робак і В. Сохан.

Джерзі Ситі, Н.Дж. — Хоча проф. Григорій Ю. Грабович перебрав від проф. Омеляна Пріцака пост директора Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету (УНІГУ) ще 1-го липня цього року, то на цю „зміну варти" на громадському форумі активісти українського Гарварду вибрали Український Народний Союз.

І так, у четвер, 30-го листопада, до Головної Канцелярії УНСоюзу загостили обидва професори в товаристві довголітнього голови Фонду Катедр Українознавства Степана Хемича і членів Комітету Гарвардського Проєкту д-ра Степана Вороха, Володимира Баранецького, Богдана Робака, Івана Хамуляка і Дем'яна Кордуби.

Гостей прийняли головний предсідник д-р Іван Флис, головний секретар Володимир Сохан і головний касир Уляна Дячук, як також редактори видань УНСоюзу, щоденника „Свободи" та „Українського Тижневика".

У неформальних розмовах, що слідували, учасники цієї „несподівано врочистої" зустрічі, як сказав д-р Грабович, з деякою ностальгією згадували про початки українського Гарварду, пов'язані безпосередньо з його архітектом проф. Пріцаком і будівничим С. Хемичом та його невеликою, але енерґічною і наполегливою групою співпрацівників, до теперішнього Гарвардського Проєкту, який теж пов'язаний з проф. Пріцаком і групи його реалізаторів на чолі з д-ром С. Ворохом.

Свій відхід із становища директора УНІГУ і прихід на його місце проф. Г. Грабовича, проф. Пріцак уважає „природним переданням естафети" молодшому поколінню науковців, яке напевно затримає тяглість у многогранній науковій праці трьох катедр і інституту, єдиного в ЗСА уфундованого громадою центру того рода. А що УНСоюз і його видання найбільш причинились до встановлення УНІГУ, його популяризації при кожночасній матеріяльній

(Закінчення на стор. 4)

ГОСТИНА СВ. МИКОЛАЯ

Ню Йорк. — Дирекція Школи Українознавства Осередку СУМ влаштовує в суботу, 16-го грудня, о год. 11:30 ранку гостину св.Миколая, яка відбудеться в залі Визвольного Фронту, 136 Друга аве. В програмі гостини — вертеп, колядки, вірші, сценка „На небесній плянеті". Небесна канцелярія відкрита в суботу, 16-го грудня від 9-ої до 11-ої год. ранку.

В АМЕРИЦІ

ПЕРЕДБАЧАЮЧИ ЗМЕНШЕННЯ бюджету Пентаґону, військові експерти попередньої Адміністрації заявили Конґресові, що бюджет, який сьогодні нараховує 300 біл. дол. в наступному десятилітті може бути скорочений на половину. Це їхнє твердження мотивоване теоретичним зменшенням загрози зі сторони Совєтського Союзу. Вже почалися дебати над новими можливостями та перспективами американської економіки в наслідок звільнення сотні мільйонів долярів. Роберт МекНамара, секретар оборони в Уряді Джана Кеннеді, та Линдона Джансона сказав: „З цією зміною прийде глобальна стабільність, яка посилить нашу безпеку та в той же час створить ресурси для підтримки та розвитку нашої економіки". Законодавці починають плянувати збільшення фондів на покращання системи освіти, контролі над наркотиками, житлового будівництва та інші. Але економісти з Державного департаменту обговорюють зменшення бюджетного дефіциту завдяки звільненій сумі грошей.

ВПРОДОВЖ ОСТАННІХ 30 років робітники Невадського полігону, пустельної місцевості, де випробовується американська атомна зброя, були періодично опромінювані високим рівнем радіяції як із підземних, так і атмосферичних вибухів. Радіяція із випробовування атомних бомб в Неваді стала причиною смерти 200 робітників від ракових захворювань та викликала ці захворювання у наступних 18 осіб за період часу від 1951 до 1981 року. Ці дані були публічно проголошені у державному звіті при розгляді судової справи в Ляс Веґас. У звіті сказано, що робітники повинні були діставати з підземних тунелів знаряддя прикрите радіоактивним порохом незадовго після вибуху. В 1950-их роках, коли проводилися в основному атмосферичні вибухи, робітники працювали без респіраторів, а в їх легенях накопичувалися нуклеарні частинки.

ВЛАСНИКИ ФАБРИКИ на подушки в Південній Каролайні повинні заплатити 580,000 дол. гривни за те, що в них працювало 100 нелеґальних еміґрантів з Мехіко та Перу. Серед робітників були також неповнолітні хлопці, яким платили готівкою 4-5 дол. за годину. Слідство вело Іміґраційне управління, яке депортувало нелеґальних робітників. Директор Іміґраційного управління Томас Фішер сказав, що ця гривна є найбільшою від 1986 року, коли був прийнятий закон, що забороняє влаштовувати на роботу людей без дозволу на перебування в ЗСА.

ВЧЕНІ РАТҐЕРСЬКОГО університету передбачають знижку цін на будинки в стейті Ню Джерзі на початку 1990-их років в середньому на 12 відсотків. „Кінчається ера економічного і мешканевого 'буму' в Ню Джерзі та північносхідньому районі" — сказав проф. Джеймс Гюз, який разом з д-ром Джорджем Стернлібом, написав наукову працю „Ціни будинків у Ню Джерзі ". Починаючи від 1980 року до середини 1980-их років, середні ціни будинків у цьому районі різко зросли з 57,500 дол. до 141,900 дол. Від того часу спостерігається застій та навіть в деяких випадках зниження цін, що в залежності від розвитку економіки продовжуватиметься в наступному десятилітті. „Будинок в Америці — це вже не домівка, але скарбничка", — сказав проф. Стернліб.

ГУРТОВА КАНАДСЬКА компанія Кампо, яка є власником таких великих крамниць, як Блумінґдейл, Ейбрагам і Штравс, Стерн та Джордан Марші, опинилися у скрутному фінансовому становищі в американському бизнесі. Великі зниження цін у час передсвяткової гарячки покупців не принесли очікуваних вислідів. Керівництво компанії Кампо примушує свої субсидовані американські крамниці проголосити банкрутство. Вже в вересні ц.р. Кампо проголосило, що 17 крамниць Блумінґдейл є на продаж.

У СВІТІ

СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ заплатив Бельгії 685,000 дол. відшкодування вчиненого совєтським безпілотним літаком, марки МІҐ—23, який розбився над Бельгією 4-го липня. Перебуваючи на вправах літак мав механічні проблеми і пілот не міг нічого вдіяти. Він на парашуті спустився на землю, напрямувавши літак в сторону Балтійського моря. Одначе літак взяв інший напрямок і, коли не стало палива, розбився над малим бельгійським селом і вбив 18-літнього чоловіка. Бельгійські власті заявили, що із заплатою відшкодування ця справа вважається закритою.

ЗГІДНО З ПОВІДОМЛЕННЯМ пресового агентства Ассошієйтед Пресс, твердолінійний комуністичний провід Румунії вирішив свою пограничну сторону передати міліції. Жодних подробиць з приводу цього рішення не подано, одначе кореспонденти твердять, що це потягнення було зроблене з уваги на велике число нелеґальних переходів кордону громадянами Румунії, які втікають перед політичними переслідуваннями та економічними злиднями. Недавно нелеґально перейшла границю гімнастка світової слави Надія Команечі, яка тепер проживає в ЗСА.

У САЛЬВАДОРІ ЗААРЕШТУВАЛИ американську громадянку за те, що на городі хати, яку вона винаймала знайдено закопану зброю. Одначе в середу, 13-го грудня, військовий суд наказав її звільнити, бо не було достатніх доказів щоби розпочати судову справу. Повідомлення про її звільнення оголосив засобам масової інформації президент Сальвадору Альфредо Крістіяні. Дженіфер Касоло була працівницею Християнського освітнього семінара з осідком у Сан Антоніо, Тексас.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінґтоні (202) 347-UNAW, (202) 347-8631 (факс.)
Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to "Svoboda"
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Хто на черзі?

Після того, як у Болгарії під натиском збоку масових демонстрацій партійний Центральний Комітет виключив Тодора Живкова, сталініста, і на нового генерального секретаря обрав Петера Младенова, цей останній у своїй двогодинній промові заповів переведення ревізії конституції Болгарії з переходом на багатопартійну систему та з переведенням вільних виборів весною наступного року. Болгарія — покищо остання сателітська країна, яка зірвала з принципом монопольної влади Комуністичної партії і, в економічній ділянці, — зірвала з марксистським каноном державного монополю на всю продукцію і розподіл. Болгарія із населенням несповна 10 мільйонів душ на просторі величиною стейту Огайо, як одна з балканських країн не грає поважної ролі у міжнародних відносинах. Але її відворот від комунізму й проти верховодства Москви цікавий тому, що це наче традиційно русофільська країна, у столиці якої, Софії, пишається пам'ятник Олександрові II, як визволителеві Болгарії від турецького ярма.

Другий традиційно русофільський народ, чехи, які у Першій світовій війні за панування Австрії з Габсбурґами на престолі з музикою переходили на сторону Росії, — тепер тріюмфують, що їм удалося протягом 17-ти днів позбутися комуністичного верховодства. Чолові американські газети й усі телевізійні станції показували маси чехів на центральній площі св. Вячеслава у Празі, які просто шаліли від радости. Цей сам Ґустав Гусак, який з волі Москви прийшов на місце Алєксандра Дубчека до влади 1968 року, тепер заприсягнув уряд з більшістю некомуністів, після чого зараз подався до димісії. Кандидатами на нового президента Чехо-Словаччини стали на першому місці недавній політичний в'язень, драматург Вацлав Гавел, — на другому місці Алєксандер Дубчек.

Хоча Міхаїл Ґорбачов ще у минулому тижні називав східніх німців „приятелями і союзниками", проте насправді вони вже тільки формально мають ще вивіску окремої держави, яка належить до комуністичного Варшавського пакту. Вперше від кінця Другої світової війни, відколи за Потсдамським договором поділено Німеччину, до східнього Берліну прибув несподівано кілька днів тому державний секретар Джеймс Бейкер і приязно розмовляв з тамошніми лідерами — все ще комуністами, сприйнятливими для демократичної опозиції. Опісля він переїхав до Західнього Берліну та нараджувався з канцлером Гельмутом, дораджуючи не квапитися з об'єднанням Німеччини, бо це, мовляв, не тільки німецька, а міжнародна проблема. Амбасадори чотирьох великодержав, союзників з Другої світової війни, нараджувались над змінами, які сталися без відома й участи тих формально суверенів нового Берліну. Згідно з договоренням Джорджа Буша й Міхаїла Ґорбачова на Мальті — у наступному році має відбутися конференція 35-ти европейських держав із участю також Америки і Канади — для обміркування цієї нової ситуації в Европі, яка вже постала і ще оформиться у ході завмирання комунізму. Польща мала заслугу, що перша створила уряд з некомуністичним прем'єром. Але тамошнім президентом усе ще є комуніст, генерал Войцєх Ярузельський. На Мадярщині, як і в Чехо Словаччині й у Болгарії, мають відбутися вибори з участю некомуністичних організацій.

На черзі стоїть Румунія усе ще із своїм сталіністом Ніколає Чаушеску. Покищо він ще зберігається при владі. Зате цей буревій, що проходить по сателітських країнах, заторкнув несподівано комуністичну Юґославію. Там, за інформаціями американської преси, відновився антагонізм між католицькими хорватами і словінцями з одної сторони та православними сербами з другої. Антагонізм не так релігійний, як національно-державний, бо хорвати і словінці відкидають супремацію сербів і змагають до ревізії конституції, яку продиктував був заступник післявоєнної Юґославії Йосип Броз-Тіто.

Цей крутіж покищо тільки частинно заторкнув Совєтський Союз. Три балтійські держави послідовно, мирно й поступово, але вперто змагають до відзискання своєї повної державної незалежности. Їхній емісар приїздив вже двічі до Ню Йорку з місією заздалегідь придбати прихильність членських країн Організації Об'єднаних Націй. Конферував уже з генеральним секретарем ООН. Незалежницький рух існує у мусулманських країнах. У самому центрі СССР, у Москві, 2,250-членний совєтський парламент уперше почув вимогу, щоби скасувати 6-ту точку конституції СССР, яка говорить про монопольний примат Комуністичної партії. Ця справа ще повисла в повітрі. Вона вимагає окремої задуми, бо Ґорбачов пов'язав її з своєю перебудовою.

Володимир Яців

ШОВІНІЗМ ПАРТІЙНИХ БЮРОКРАТІВ У ДІЇ

Могло б здаватися, що тільки по більших містах України відбуваються погроми мирних громадян за це тільки, що вони домагаються людських і національних прав для свого народу — прав, які ґарантовані законами Української Совєтської Соціялістичної Республіки. Однак треба ствердити, що такі погроми відбувались не тільки у Львові 1-го жовтня ц. р., а в Києві 8-го жовтня ц. р., але теж по менших обласних і районних містах і містечках України. Однією з причин цих шовіністично-хуліганських акцій партійної бюрократії є активізація мас на відтинках суспільно-політичному і релігійному, гостра критика партійного керівництва і його бюрократичного апарату, і вимоги української громадськости перевести в життя такі зміни в системі, які забезпечили б народові його людські і національні права. Це національне відродження не тільки тривожить партійних бюрократів, але приводить їх до шовіністично-хуліганських акцій.

Провокативними акціями вони стараються стримати відродження українських мас, які прямують до змін, які передбачаються плянами перебудови на суспільно-політичному і господарському відтинках. Народ, пробудившись зі сну, організує суспільно-політичні і господарські організації, такі як Народний Рух України за Перебудову (НРУП), Українська Гельсінкська Спілка (УГС), Товариство „Леви", Товариство „Меморіял", Товариство Української Мови ім. Тараса Шевченка, Українсько-Християнський Демократичний Рух, „Товариство Екологічне" й інші культурні і релігійні організації.

Цього року національне відродження мас, зокрема в Західній Україні, та їхня активність в різних суспільно-політичних і релігійних організаціях викликають страх партійних бюрократів перед цими процесами, які у своїх наслідках можуть допровадити не тільки до втрати їхніх привілеїв, як у упривілейованої кляси, але і влади у соціялістичній імперії. Тому, що стараються різними провокативними акціями внести в ряди цих релігійних і суспільно-політичних організацій непорозуміння, щоб не було єдности між ними, яка нині є необхідною для реалізації цих програм, запланованих цими неформальними організаціями і товариствами.

Про ці взаємовідносини між організаціями й товариствами говорив голова секретаріяту НРУП, і чільний член Виконавчого комітету УГС Михайло Горинь, у своєму інтерв'ю, яке він дав цього року влітку співробітникові „Самостійної України", органові Організації Державного Відродження України (ОДВУ), яке було поміщене в третьому числі цього року. Він сказав, що розглядає Народний Рух України за Перебудову, не тільки з методів досягнення цілі, але як спосіб мислення. Він уважає, що для кожного свідомого діяча, Народний Рух України за Перебудову сьогодні означає одразу всім перти в одному напрямі". Підкреслює, що усі ці організації і товариства з ліберальними, чи радикальними програмами прямують до однієї цілі, до самостійности нашого народу. Він стверджує, що такий щасливий момент, рідко коли був, щоб всі прямували разом до однієї ж цілі. На жаль, він стверджує, що одні розбивають це на етапи, інші роблять це дуже вітально, а треті хотіли б це зробити сьогодні. Михайло Горинь каже, що в принципі він не є проти цього, щоб котрась група поставила питання самостійности відразу.

Треба підкреслити, що це нове мислення таких чільних одиниць, як Михайло Горинь, Вячеслав Чорновіл, Лев Лук'яненко й інші, які мають вплив на національне відродження мас в Україні, має велике значення у процесі, що відбувається сьогодні в Україні, на всіх відтинках суспільно-політичного життя. Остання, майже 200,000 демонстрація в обороні людських і релігійних прав у Львові, чи інших обласних і районових містах України, потверджують факт, що активність громадян збільшується на всіх відтинках життя. На жаль, треба ствердити, що цьому національному відродженню ставить сильний опір партійна бюрократія, яка не думає робити змін на суспільно-політичному відтинку. Вона шовіністично-хуліганськими акціями стримує реалізацію різних проєктів, запланованих суспільно-громадськими організаціями.

В останньому часі, — як інформує „Голос Карпат", — Вісник карпатського зонального відділення НРУП) у 7-му числі за місяць жовтень ц. р., партійні бюрократи, своєю бандитсько-хуліганською акцією, перешкодили відбути екологічний мітинг, заповіджений на 8-ме жовтня ц. р. в місті Турка. Ціллю цього мітинґу було зупинити партійних бюрократів від свавільного нищення мальовничих карпатських лісів. На цей екологічний мітинг поспішали жителі Підкарпатських міст, — Дрогобича, Борислава, Трускавця, Самбора й інших міст, завданням яких було вплинути на партійних бюрократів, щоб вони впровадили зміни на відтинку господарської політики, у цьому карпатському районі. Місцеві партійні бюрократи на чолі з головою районного виконавчого комітету Михайлом Федашем, головами колгоспів, радгоспів і директорів шкіл зорганізували „червоні боївки", які нападали на приїжджих гостей, і по-бандитськи різали колеса, били вікна в автобусах, в автах, і нищили національну символіку, прапори і тризуби. На підставі таких доконаних фактів можна твердити, що місцеві партійні бюрократи, не думають впровадити зміни у своїй господарській політиці, щоб припинити нищення наших зелених Карпат. Тому справа наших мальовничих Карпат повинна бути проблемою не тільки екологічного товариства, але всіх суспільно-громадських і політичних організацій.

Провокативні акції партійних бюрократів стримують також реалізацію важних проєктів, запланованих громадянством. Хуліганськo-провокативний випадок, який мав місце в Дрогобичі, із спорудженням пам'ятника Тарасові Шевченкові, вказує на сильний опір партійної бюрократії всяким змінам, на суспільно-політичному відтинку. Про ці провокативні випадки інформує громадянство також „Голос Карпат" в стат-

(Закінчення на стор. 3)

Й. Сірка

„НЕОБХІДНІ НОВІ УМОВИ"

Так названа стаття, що опублікована в газеті „Нове Життя", яка появляється для українців Чехо-Словаччини у Пряшеві,у 46-му номері за 17-те листопада цього року. В статті говориться про те, що уряд Словацької Соціялістичної Республіки 1-го листопада обговорював становище національних меншин на Словаччині. В статті сказано, що уряд СССР констатував, що на Словаччині живе 38 з половиною тисяч українців-русинів. У статті не зазначено, що це число не відповідає навіть 20 відсоткам справжнього числа української людности, що проживає в етнічній українській частині на Східній Словаччині. Про те, що дуже сумні справи з національного питання серед національних меншостей, свідчить ситуація у національному шкільництві. За жалюгідний стан українського шкільництва газета звинувачує „Адміністративно-директивні підходи у 50-ох роках, кризової 1968-1969 роки, надмірна інтеліґенція неповноорганізованих шкіл у 1970-1980 роках..." У статті наведено число 22-ох українських шкіл на Пряшівщині, в якій навчається 1,442 учні!

Слід пригадати, що на Пряшівщині існує близько 300 українських сіл і містечок з населенням понад 100,000. Ще 1950 року в округах Східньої Словаччини нараховувалися 284 українські школи з понад 20 тисяч учнями, після 12-ох років — 1962 року, завдяки „мудрій політиці партії", кількість шкіл знизилася на 109 з числом понад 10,000 дітей, а під сучасну пору півтори тисячі дітей залишилось із понад 20,000 не цілих сорок років тому! І щойно тепер зайнялись цим питанням політики комуністичної системи в Словаччині.

В газеті зазначено, що „Сучасні умови не створюють можливості для засвоєння рідної мови. Тому уряд ССР вирішив створити умови для реалізації єдиного способу навчання в основних школах з українською мовою навчання і з вивченням української мови та створити умови для вивчення гуманітарних предметів на рідній мові". Звичайно, що формальну увагу заникнення українських шкіл на Пряшівщині звертали вже давніше партійні та державні чинники. Отак уже 1976 року виникла Комісія Словацької Академії наук в справах дослідження національностей, але вона від початку 1980-их років працює лише принагідно (коли потрібно звіт). Дослідженням і аналізою національних взаємин повинен був займатись і Інститут марксизму-ленінізму при ЦК Комуністичної партії Словаччини та Інститут Словацької Академії наук у Кошицях, але, крім постанов та принагідного згадання неприємної теми, так нічого й не зроблено.

Не зважаючи на те, що в СССР започаткували перебудову вже кілька років тому, то в сусідній Словаччині байдуже дивились на заникнення українських шкіл і зменшення числа людей, які голосились до своєї національности, комуністична ідеологія, яка орієнтувалась на сталінські методи і брежнєвську практику, заподіяла багатьом народам СССР невиправні кривди, а нашу українську націю вона переслідувала і поза кордоном тоталітарної імперії, бо тоталітаризм і у малій країні залишається тоталітаризмом.

Комуністична партія Чехо-Словаччини створила для українців Культурний Союз Українських Трудящих на Пряшівщині, але він позбавлений будь-якого впливу на державні та партійні органи, які несуть відповідальність за той жалюгідний стан українського шкільництва на Пряшівщині та національної свідомости української людности. Можливо, що революційні зміни, які настали в Чехо-Словаччині, принесуть поліпшення й для української етнічної частини на сході Словаччини.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про пса, що вибрав собі смерть

Для Христі

Місь був приятелем усієї родини. Ні, більше, він немов належав до родини, в якій був майже від початку, коли вона постала. Сіре, покрите кудлами, що звисали на очі, зі завжди мокрим чорним носом веселе песеня, зчасом стало статечним сторожем дітей. Пес ріс та дозрівав скоріше від них та поблажливо терпів, коли тягнули його за шерсть чи переривали йому спокійний сон.

Але він був доброї вдачі, дуже рідко показував зуби і єдиними його ворогами були вивірки, що ганялися по городі та в переляку перед Місьом тікали на дерево. А він стояв тоді під деревом і гавкав з цілої сили у безсильній люті, що не може їх досягнути. Але в загальному Місь провадив спокійне і приємне життя улюбленого „члена родини", на якого кричали хіба, як він час від часу дозволяв собі на виправи по довколишніх вулицях, непомітно тікаючи з-під ока своїх господарів. Було це, однак, ще у часах, коли наш Місь був „у силі віку" та мав право на любовні пригоди. Тому йому доволі скоро прощали такі ескапади тим більше, коли він з такою вірністю і любов'ю стояв коло своїх господарів та дітей.

До мене він приїздив „на станцію", коли господарі виїжджали і не могли взяти Міся зі собою, отож, ми були добрими приятелями і не один раз він своєю присутністю заповняв мою пусту, велику хату.

Однак вік пса проминає ще скоріше, як наш, і прийшов час, коли вже усі говорили про Міся як „старушка", а сусіди та знайомі дивувалися, що він ще так добре „тримається". Але ми вже завважували зміни у завжди досі веселого, немов усміхненого Міся. Він ввесь день щораз більше пересипляв, важко було йому піднестися і бігати, а з-під однаково кудлатої сірої шерсти гляділи вже не чорні, а майже прозорі очі. Навіть ніс уже не був такий чорний та втратив свою вологість. Не цікавили його вже ані коти, ані вивірки, з трудом вилазив по сходах, а ніччю, лежачи під моїми дверима, часто поплакував.

У родині не раз говорили, що прийшов час подумати, як закінчити Міся життя, але ніхто того ані не хотів, ані не брався здійснити.

Аж однієї зимової ночі прийшла снігова буря. Вітер свистав поміж деревами, а сніг падав великими густими платами, які не лише застелили землю, але збиралися у непроходиму висоту, що замкнула всі шляхи та спаралізували Ню Йорк і околицю. В хаті та надворі була тиша — не переривали її ані гудки, ані гуркотіння літаків і здавалось немов ми перенеслися на засніжене, далеке село. У цій тишині скавуління Міся поставило наноги його господиню — він стояв біля дверей до городу, шкрябав їх ногою і просився вийти. Місь, що ніколи не виходив радо в дощ чи сніговію, тим разом виразно бажав видістатися із хати. Відразу запався у високий сніг, а його власниця певна, що він не зможе далеко відійти, побігла, щоб натягнути куртку.

Коли, однак, за хвилину-дві повернулася, Міся на цьому місці не було. Не було його ані в околиці, ні на вулиці, ніде. Як його не шукали, як не кликали, як не бродили у снігу в цю нічку — Місь зник. Ясний ранок пройшов далі на шуканні, на деревах діти причіпляли картки з повідомленням, питали, телефонували, але із Міся не було ані сліду.

Хто має вірну звірину дома — цей добре знає, як важко прийняти таке розстання. Чи можна дивуватися, що ціла родина важко пережила цей так несподіваний і дивний відхід Міся? Коли ми розповідали про це знайомим, нам давали багато прикладів, що звірята, відчуваючи свою смерть, самі ідуть щоб десь у самоті в лісі чи на вулиці закінчити життя.

Либонь і Місь відчуваючи старість і неміч сам вибрав такий спосіб смерти, та й мав на неї своє псяче право.

О-КА

Роман Купчинський

Вечір

Вечоріє, сірі тіні
Лізуть в хату крізь вікно
І лягають попід стіни
Уводно.

Вечоріє. Налітають
Рої скорбних дум
І на серце насилають
Дивний сум

1914

(Із збірки поезій „Невиспівані пісні, 1983)

Омелян Твардовський

ГОНОРАРИ УКРАЇНСЬКОГО КОМПОЗИТОРА „ЗАСТРЯГЛИ" В МОСКВІ

II.

— Олександре, а ви не займалися підрахунками ужинку своєї творчості: скільки створено за 40 років життя? — запитав Донченко.

— Добровільно ще не скоро до цього дійшов би, та змусили обставини. Ніколи в житті я ще не мав власного життл. З дружиною та сином наймаємо однокімнатне мешкання за 110 крб. в місяць. І ось нарешті з'явилася надія. Та, аби переконати місцеву владу, що я вартий того, довелося перелічити свої заслуги і здобутки, — який я заслужений лауреат кількох всесоюзних конкурсів тощо. Що в моєму доробку самих пісень 300, камерна, хорова, симфонічна, інструментальна музика.

— Що ж, світ ви вже завоювали, залишилося завоювати симпатію і співчуття працівників квартвідділу... — відмітив Донченко.

— На жаль, — продовжував Злотник, — доводиться. Хоча приємніше говорити про те, що тепер працюю над фільмом за книгою Мушкетика „Чорна долина". В основі якої події другої половини XXVII сторіччя, років слави кошового отамана Сірка. До нас майже не дійшла музика тих часів. Доводиться копатися в архівах, відшукувати старовинні тексти, щоб перейнятися героїчним духом тієї епохи. До того ж я вже писав оперу „Сліпий" за Т. Шевченком, де багато молитов, релігійних текстів. Працюючи над нею, я їздив до Тульчина, слухав Служби в церкві, порівнював зі службами в Київських соборах.

— Власне, людська творчість, зауважив Донченко, починалася з літератургійної. Візьміть будь-якого художника, композитора, поета епохи Відродження. У їхніх творах обов'язково присутні релігійна тематика, біблійні сюжети.

— Велика наша хиба, — відповів Злотник, — що ми не розуміємо багатьох творів тих часів через свою фальшиву атеїстичність.

— З ким із співаків вам працюється залюбки? продовжував Донченко.

— З Н. Яремчуком, В. Білоножком, А. Кудлай, тріо Мареничів. Це працьовиті актори, які весь час у пошуках нових форм виконання. Вони відчувають плин часу і живуть у його ритмі. До того ж у них генетично закладена інтонація народної пісні і вони користуються нею, виконуючи і сучасні пісні..." Нещодавно в Чернівцях пройшов перший фестиваль української пісні „Червона рута". У виконанні ансамблю „Фортуна" та канадського „Соловей" звучали пісні Злотника... Хоч до Канади Олександер ноти і не слав. Та хорошу пісню не треба реклямувати — вона сама знайде своїх прихильників... (зам. Т. Д.).

— На фестивалі, продовжував Злотник, було величезне емоційне піднесення, хвилююче до сліз. Вразило, що людей так глибоко турбує доля української пісні. Звідси, мабуть популярність фестивалю. І в той же час не менше вразила перенасиченість пісень публіцистичністю. Скажете, час такий? Можливо. Але я вважаю, що це коньюктура. Пісня повинна нести людям свято душі, а не новоявлені гасла. Чим віками славилася українська пісня? Ліричністю, задушевністю. Для мене в мистецтві існують чотири основні напрямки: життя і смерть, любов і ненависть. Це філософічні поняття, які були життєдайними і за часів давнього Египту, і за часів Шевченка. Не втратили своєї актуальности вони і в XX сторіччі. Скільки од відспівали „комсомольським ударним", і „батькам народів", а хто їх пригадує тепер? Хіба що автори, котрі їх писали. Тому я й зараз пісні-одноденки не сприймаю.

— Пристосуванці та перевертні добре жили за будь-якої години. Розквіт ницості людської припадає в нашій країні на 30-50 рр. Та все ж, думаю, не перевелася ця гидь і нині, — підмітив Донченко.

— Були такі й на „Червоній руті", — признав Злотник. Раніше вони все українське зневажали безперспективним. Мовляв, на цьому ні слави, ні грошей не заробиш. Та коли відчули, що часи помінялися, тут же прикинулися рідними дітьми України. Та щось зміниться і вони дременуть назад. На те, що подібні митці піднімуть культуру нашого народу на щит, надії мало. Бо коньюнктурники сприймають все розумом, а не серцем. Хто по-справжньому відданий народній пісні — це І. Поклад, О. Білаш, О. Осадчий, О. Зуєв, І. Корнилевич, П. Дворський, М. Мозговий, Т. Петриненко, Л. Дудківський тощо.

— Ім'я Володимира Івасюка стало символом фестивалю „Червона Рута". Воно не сходило з вуст його друзів, прихильників... — відмітив Донченко.

— Не розумію,- відповів Злотник, навіщо з нього роблять іконостас. Він був нормальною людиною. Захоплювався спортом, не цурався нічого притаманного людям — тому й світогляд у нього був широкий. А тепер віднайшлися якісь друзі, кого за Володиного життя ми й не знали і намагаються причесати його під взірцевого пай-хлопчика. З Володею ми бачилися часто, звіряли одне одному творчі задуми, проводили разом свята. І того року він приїхав у черговий раз до Києва у квітні. Домовилися першотравень провести разом у Львові. По приїзді телефонували йому 1-го числа цілісінький день, вирішили, що десь загуляв та й забув про нас. І не відали, що він був уже в тому страшному лісі... Його знайшли випадково лише днів через 20.

На закінчення цього інтерв'ю Донченко дав Злотникові такий запит:

— Олександре, хто на вашу думку, з відомих співаків вирізняється творчою порядністю, хто ніколи не вкраде тихцем чужої пісні, але й своєї не зрадить? Хто не пристосовується до обставин, а чесно служить мистецтву навіть на шкоду собі?

— Кого б я чистою совістю відніс до названої когорти — це тріо Мареничів. З дня заснування ансамблю вони тримаються обраного ними стилю. І не міняють його, не зважаючи ні на які неприємності. Це сенс їхнього життя. Адже, згодьтеся, ще на початку 80-их, коли всі їхали до Москви завойовувати симпатії композиторів, авторів пісень, центральне телебачення, величезною звабою було кинутися слідом, за ними, щоби в'їхати потім до Києва на білому коні. До речі, сьогодні, як і колись, на тому блакитному екрані з'являється дуже мало естрадних співаків з України. Лише ті, хто поклав на це здоров'я, нерви...

На думку Олександра, до червоної книги людей, відданих українській пісні, треба віднести і Ніну Матвієнко і Раїсу Кириченко і Лідію Михайленко, Лілію Сандулесу, Василя Зінкевича, Віктора Морозова, квартет „Явір" і Софію Ротару (перші 10-15 років її творчости). Композитор весь час хвилювався, що може когось не пригадати цієї миті і таким чином образити. А разом ми шкодували, що творчість, благополуччя, популярність українських співаків на рівні Радянського Союзу залежить від „діловарів" із Держконцерту СССР. Коли вже всесвітньо відомий театр „Ля Скаля" пише „чорні книги" спогадів про спілкування з московськими чиновниками від культури, то що вже говорити про українських мистців, — закінчив це інтерв'ю композитор Злотник.

Ансамбль „Україна" виступить у Ляс Веґас

Сумівський танцювальний ансамбль „Україна" в Чикаґо під керівництвом хореографа Євгена Літвінова відомий зі своїх численних виступів у багатьох містах Америки й Канади. Він виступив також у Дізні Ворлд Енкот в Орландо, Фльорида, та у знаному Трамп Касино в Атлантик Сіті.

Під цю пору танцювальний ансамбль „Україна" має запрошення до Ляс Веґас, де він матеме чотири виступи в Сендс касино готелі у четвер, 21-го і в п'ятницю, 22-го грудня о год. 8.30 вечора; субота 23-го грудня, о год. 7:30 і 10-та вечора.

З ансамблем виступатиме у Ляс Веґас також відомий співак Алекс Голуб.

Наша пісня - наша дума...

15-го жовтня в Гартфорді Конн., відбувся концерт Українського Камерного хору з Польщі під керуванням диригента Ярослава Полянського. Концерт почався о 3-ій год. по полудні. Публіка привітала 22-ох співачок, які вийшли на сцену, рясними оплесками й повстанням з місць.

Концерт розпочався молитвою „Отче Наш", муз. М.Березовського. Перша частина була присвячена 175-літтю з дня народження Тараса Шевченка та була відповідно складена. Хор співав пісні на слова нашого поета-генія. Виступ Романа Гаврана при акомпаньяменті гітари — це спів, відзначений мистецьким скандуванням.

В другій частині хор переніс слухачів на рідну Лемківщину. Прозвучали дві пісні Стуса, наповнені сумом над гіркою долею визначного молодого поета. Сольо на флейті Беати Клят ка і при акомпаньяменті Даґмари Дудзінської — це фантазія, що відтворювала народні теми і переносила слухачів до Карпат. Для розваги хор заспівав „Ой купила козакові люльку".

Після закінчення концерту на сцену вийшов один з організаторів, секретар 227-го Відділу, Осип Ґладун та гарно подякував цілому хорові та його диригентові Я. Полянському. Представник Українського Народного Союзу від проводом голови 277-го Відділу Василен ка запросили всіх хористів до Українського Народного Дому на малу перекуску. Голова Округи д-р Снігурович з притаманним йому гумором привітав гостей від Головного Уряду і Округи та присутніх отців: Степана Чомка, Івана Брезінського,Івана Коцюка і Івана Терлецького.

Вечір закінчив диригент Я. Полянський щирою подякою Народному Союзові і передав привітання від цілої України та українців з Польщі. Камерний хор відспівав „Многая Літа".

Мгр Л. Статкевич

ФУНДАЦІЯ
УКРАЇНСЬКОГО
ВІЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ЗАСЛУГОВУЄ НА ВАШУ
ВСЕБІЧНУ ПІДТРИМКУ!
UFU Foundation, Inc
203 Second Avenue
New York, N.Y. 10003

Д-р МАРКО ЛУЦЬКИЙ
ДЕНТИСТ
приймає за попереднім телефонічним домовленням
30 East 40th Street, Suite 706
Manhattan, New York, 10016
Tel. 212-697-8178

Американці в Обороні Людських Прав в Україні
43 Midland Place, Newark, N.J. 07106 (201) 373-9729
улаштовує ДОПОВІДЬ
Дам'яна Ліщинського
ТЕМА
СПОСТЕРЕЖЕННЯ І ПЕРЕЖИВАННЯ З 5-ТИЖНЕВОГО ПОБУТУ В КИЄВІ
(через захворювання був у лікарні „ЖОВТНЕВА" при медичнім інституті Києва)
Дам'ян Ліщинський — громадський діяч з Ню Джерзі, їздив до Києва у справі культурного обміну, щоби спровадити мистецькі групи з України до Америки.
П'ятниця, 22-го грудня 1989 р., год. 7:30 веч.
Заля під церквою св. Івана Хрестителя
Сенфорд Авеню, Нюарк, Н. Дж.
Це шоста доповідь із „ВЕЧОРІВ у П'ЯТНИЦЮ", темою яких є НОВОСТІ з УКРАЇНИ, які АҐРУ улаштовує для громади.
По доповіді дискусія, вино і перекуска.

ДАРУНКИ ДІТЕЙ ЧОРНОБИЛЯ
CHILDREN OF CHORNOBYL
TOYS FOR
ЗАБАВКИ або ГРОШІ
ДЛЯ ПРИДБАННЯ ЗАБАВОК ДЛЯ ДІТЕЙ з ЧОРНОБИЛЯ
Збіркова Кампанія спонзорована РІДНОЮ ШКОЛОЮ
Датки на придбання українських книжок чи забавок приймається до дня 31-го грудня 1989 р.
Просимо висилати гроші чи виписувати чеки на:
UKRAINIAN SCHOOL
c/o NKM Associates
400 First Street, NW
Suite 821
Washington, DC 20001

Допоможіть зібрати дані про мистецьку спадщину О. Новаківського

Львівський Музей Українського Мистецтва звернувся до Українського Музею в Ню Йорку з проханням допомогти скласти каталог творів мистця Олекси Новаківського, зокрема зібрати дані про його твори, що знаходяться в музеях і приватних збірках ЗСА і Канади.

Визначний український маляр Олекса Новаківський (1872-1935) від 1913 року до кінця життя жив і творив у Львові, створив мистецьку школу, яка в Західній Україні була осередком малярської культури і дала низку видатних мистців.

Наскрізь індивідуалістичну творчість О. Новаківського була замовчувана в совєтській Україні з половини 1930-их років до половини 1950-их, пізніше частково визнана. Відродження останніх років збудило інтерес і пошану до творчості Новаківського. У Львові відкрито Художньо-меморіяльний Музей Новаківського. Експозиція ще невелика, але є надія, що в майбутньому музей гідно покаже творчість мистця.

Як згадано, Львівський Музей Українського Мистецтва збирає дані про твори Новаківського, що є поза межами України, і прохає УМ допомогти в цій справі.

Український Музей в Ню Йорку звертається до всіх, хто має праці Новаківського, надіслати на адресу музею фотографії (або прозірки) його творів і зазначити таке: назва твору, час створення, техніка виконання, розміри, написи на творі (якщо такі є), прізвище і адреса власника твору, дані про те, яким шляхом цей твір потрапив до власника. Будемо вдячні всім, хто відгукнеться на наше прохання.

Адреса Музею: The Ukrainian Museum 203 Second Ave., New York, N.Y. 10003.

Зустріч союзянок з учнями київської школи

Сонячного осіннього дня 12-го листопада членки 84-го Відділу СУА привітали школярів у гостинному домі подружжя Шпурів. Зразу зав'язалися жваві розмови. Учні розказували про свою школу, про свої зацікавлення та про Київ і Дніпро, у якому так радо купаються.

Ця група учнів приїхала в програмі обміну учнями між Чикаґо і Києвом. Ініціятором зустрічі була проф. Віра Боднарук. Учнів приїхало дев'ять віком приблизно 16 років: Олеся Чміль, Наталя Бикова, Оксана Яцина, Тетяна Головщук, Тетяна Прощинська, Олександер Романчук, Максим Фесенко, Дмитро Однолько і Богдан Нездратенко. З ними теж приїхав директор школи Володимир Однолько і учителька Тетяна Бикова. У 125-ій школі Києва всі предмети навчають українською мовою. Крім того є російська і ще одна — англійська, французька, еспанська або німецька. Це є одна з українськомовних шкіл, в якій учні вивчають англійську мову від першої кляси.

Коли розмови втихли, дівчатка — діти і внучки союзянок — Яра Боднарук, Стефа Гаст, Ліліяна Калін і Христя Яцків заспівали чотири пісні з рухами, які нагадували ритмічні вправи. Після виступу обдарували друзів з України даруночками, приготованими відділом. У відповідь гості заспівали свої пісні. І так полилась українська пісня, співали окремо, співали разом, а вкінці і дорослі долучились до співу. Пісня присутніх зачарувала. У нашій пісні народ розказав свою історію, свої страждання, свою радість і сподівання та оспівав красу природи рідної землі. Молоді відчули, що вони одні, хоч ділять їх простори, що у них одна мова, одна пісня та історія. Душа у пісні та пісня у душі — цими словами можна описати зустріч з молодими гостями з України. Згодом директор школи привітав союзянок і гостей, подякував за гостину та запросив приїхати до Києва. Він сказав, що пише вірші і продеклямував декілька з них.

Віра Іваницька і Марія Боднарук дали дарунки гостям, які зібрали в Українському Селі.

Важко було розставатись з київськими друзями. Молоді обмінювалися адресами та обіцяли писати одні до одних. Дуже корисно було б мати такі зустрічі частіше. Молоді люди, мабуть, вперше зрозуміли, чому треба знати українську мову. Знання цієї мови дало змогу вільно спілкуватися молодим. Такі зустрічі стають немов би цементом нашого суспільства.

Пресова секретарка

Любов Коленська
ПОТОЙБІЧ РУБІКОНУ
ОПОВІДАННЯ, НОВЕЛІ, НАРИСИ, ДРАМА
Мистецьке оформлення Любослава Гуцалюка
Тверда обкладинка
Ціна $15.00 плюс $2.00 за пересилку
Замовляти:
SVOBODA BOOK STORE
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302
Мешканців стейту Ню Джерзі обов'язує 6% стейтового податку.

YEVSHAN
ЄВШАН
НОВЕ ВИДАННЯ
Співи квартет
„ЯВІР"
ЯВІР, визначний мужеський квартет з Києва, недавно виступав з концертами в Канаді. З нагоди цього, видано запис популярних, народних, та сучасних пісень у їхньому виконанні!
Касета $8.98
+ пересилка $1.00
Замовлення на адресу:
YEVSHAN CORPORATION
Box 325, Beaconsfield
Quebec H9W 5T8, Canada
Телефонічні замовлення
1-514-630-9858
FAX замовлення
1-514-630-9960
Visa & Matercard accepted

У поклоні В. Івасюкові

У неділю, 19-го листопада ц.р., українська громада Баффало відзначувала 10-ту річницю трагічної смерти поета і композитора Володимира Івасюка, якого жорстоко замордували КҐБ у Львові в травні 1979 року. Імпрезу цю влаштував баффалівський відділ Українсько-Американської Координаційної Ради.

Імпреза була дуже добра. Перш за все, інша, як звичайно, оригінальна своєю будовою, професійна виконанням і надзвичайно цікава змістом.

Доповідь мав Микола Францишенко, директор українського відділу „Голосу Америки" з Вашингтону. І що за доповідь! Численна публіка ловила кожне слово, затамувавши віддих. Він, очевидно, говорив про Володимира Івасюка, на вступі розповівши леґенду „Червоної рути", яка дала початок і характер його творчості. У цій леґенді розповідається про часи давні, коли орди чужинців топтали українські землі, грабували, палили міста і села. Але ніхто не міг спалити червоної рути. Коли підносили до неї вогонь, вона спалахувала голубим полум'ям, але лишалася неушкодженою... Далі леґенда ця зосереджується на долі одного хлопця. Його схопили чужинці, забрали в полон. Наречена знала, що він на галері, а з галери ніхто не повертається. У каторжній праці невільники забувають про все — про Україну, про матір, про кохану дівчину... Та ось дівчина — наречена хлопця-невільника, коли одного разу летіли журавлі у вирій, попросила одного відшукати в морі галеру і передати коханому гілочку червоної рути. І коли несподівано хлопець побачив ту квітку, він згадав свій край, своїх рідних, свою дівчину... Перебили бранці охорону, захопили судно і як на крилах прилетіли до берега рідної країни.

Ось і леґенда, ось і символ! „Червона рута" стала тим символом української душі в Україні від того часу, коли її воскресив у своїй пісні Івасюк — і за те він згинув, маючи тільки 30 років. Згинув страшною смертю — побитого, з виколеними очима повісили біля Львова, а в рани на тілі повтикали галузки калини. Хоронили його 22-го травня 1979 року, і це є офіційна дата, яку ми відзначуємо.

Поховали Володимира Івасюка на Личаківському цвинтарі, при колосальному збігові народу, могилу засипали горою квітів, які влада раз-у-раз спрятувала, а гора квітів знову росла. І так дістється дотепер, 10 років по його смерті. „Червона рута" зробила ще одне чудо, як розповідає леґенда, про цю вічно живучу квітку, квітку любови до Батьківщини.

Доповідь була чудова, шкода, що не всі могли бути — навіть ті, що купили квитки. Снігові відстрашила багатьох, але заля була повна.

А потім перебрали сцену „Троянди" з Торонто. Їх поява на сцені викликала бурю оплесків. В автентичних блискучих буковинських народних костюмах (Івасюк — буковинець), у вишиваних кораликами квітчастих сорочках і чорних плахтах з червоними поясами, виглядали направду як троянди. Було їх дві: сопрано Орися Любінська і альт Лаура Прокопович. Піяніст — Михайло Курій.

Поява чудова, голоси вишколені — з широким діяпазоном, досконало зіспівані. В першій частині були пісні Івасюка: „Відлуння твоїх кроків", „Мальви", „Дві скрипки" і „Пісня буде серед нас". Усі виконані з надзвичайним музичним відчуттям. Декламація студентки баффалівського університету Мар'яни Якубовської — про матір, що ждала на сина і не дждалася, виголошена чистою українською мовою закінчила першу частину концерту.

У другій частині „Троянди" дали нам концерт з включенням народних пісень, які вирізнялися особливо оригінальним аранжуванням, змодернізованим. Замість співати ці пісні стрічками, вони були пов'язані в цілість, що затримувало характер народної пісні, але затрачувало її музичну монотонність, як, наприклад „Розпрягайте, хлопці коні". Також дуже добрим було виконання зовсім нової пісні І. Білозора (з України) „Світлиця" — що вимагало драматичної насніги, як, зрештою, і „Степом, степом", сл. Негоди, муз. Пашкевича, за що публіка вшанувала їх вставанням з місць.

По презентації квітів і подяці, „Троянди" ще заспівали „Червону руту" Івасюка, як останню точку своєї програми.

Публіка обдарувала виконавців грімкими оплесками. Вони залишили в наших серцях чудовий спомин незабутнього вечора. Концерт у поклоні Володимирові Івасюкові закінчено відспіванням українського національного славня.

Ірена Лаврівська

М.Горбаль в УВАН

Майже щотижня українська преса друкує повідомлення про виступ одного чи другого лідера української інтелігенції, який приїхав до нас як гість з України. Десятки років до українців у діяспорі не приїздив ніхто, а тепер гостей з України чимало.

В суботу, 25-го листопада, в УВАН у ЗСА з короткою доповіддю „Сучасне національне відродження на Україні" виступив гість з України Микола Горбаль. Він же член Координаційної ради київського реґіонального Народного Руху України, виконавчий секретар Української Гельсінкської Спілки, поет, композитор і диригент. Дискусією провадив Ярослав Білінський, президент УВАН у ЗСА.

Чим Микола Горбаль від різняється від інших доповідачів-гостей з України? Скромної поведінки, часом говорить тихим голосом, з характерними викарбуваними рисами обличчя, допо відач спершу не робить силь ного враження. Не є він актор, який виступає, немов був би вроджений для сцени. Насувається думка: типовий лемко! Він навіть не вимагає, щоб його називали по батькові, як це водить ся між діячами зі Східньої України. Говорить він, прав да, бездоганною літературною українською мовою, зовсім без галицького акценту.

Проте за кілька хвилин, як вслухаєшся у зміст доповіді, враження ростей й росте. Слухачі швидко зорієнтувалися, що доповідач зовсім небуденний, що характер у нього сильний, як скеля. Найпомітніші риси виступу Миколи Горбаля були три: абсолютна щирість, відвертість і, перед усім, здоровий політичний глузд. Його можна порівняти хіба тільки з Миколою Руденком. Чи не випадково, що й Горбаль, і Руденко були ув'язнені (Горбаль провів у тюрмах і в концентраційних таборах аж 16 років)? Чи це випадково, що й Горбаль і Руденко пов'язані своїми політичними переконаннями: обидва є членами-лідерами Української Гельсінкської Спілки; Руденко був засновником Української Гельсінкської Групи, а Горбаль до неї пізніше прилучився.

М. Горбаль сказав, що тоді, як він і його друзі сиділи в таборі, деякі теперішні лідери Українського Народного Руху їздили автами. Так, це питання болюче і для широковідомих лідерів УНР і для провідників української діяспори, які їх тепер запрошують і звеличують до небес. Раніше чи пізніше українська політика та історія це питан ня поставить.

У Миколи Горбаля, проте, підхід не диктований особистим обуренням, а конструктивною політикою — не зважаючи на все минуле, він і його друзі з таборів взяли ініціятиву й самі включилися в УНР, не чекаючи на те, щоб загальновідомі лідери УНР перші до них пішли із запрошенням на співпрацю. Політики-страдальники зробили це, бо так вимагала українська національна єдність.

М.Горбаль також глибоко вірить, що тепер збільшується кількість росіян, які все більше критично ставляться до втримання Російської імперії, які можуть навіть погодитися на більш автономну або фактично незалежну Україну. Ми не смієм ніти на другу провокацію наших ворогів і відкидати руку, яку нам простягають українофільські росіяни з України і з Росії, бо вони, мовляв, не говорять українською мовою.

Сума сумарум, доповідь і дискусія були дійсно небуденні. Микола Горбаль над звичайна людина: поет, композитор і вроджений політичний лідер. І не звичайний собі політик, а політик-державник. Таких нам і на Україні, і в діяспорі тепер дуже потрібно.

Шовінізм...

(Закінчення зі стор. 2)

ті п. з. „Негідний вчинок".

Автор цієї статті, це голова дрогобицького районного об'єднання — Товариства Української Мови ім. Тараса Шевченка, Ярослав Ольховий, який інформує громадськість про хуліганський вчинок майора, заступника командира експедиції з політичної частини Янушкевича Едварда. Цей військовий службовець, 1-го жовтня на площі революції в Дрогобичі, де має стояти пам'ятник Тарасові Шевченкові, яке є означене національною символікою України, — знищив цю символіку, образливо назвав українців „хохлами", погрожував помститися на цих молодих людях, що будуть приділені до його частини.

Такі потягнення військового службовця, який глузував із національної символіки України, потверджує шовіністичну нетерпимість і ворожнечу до всього, що українське. Члени товариства Української Мови ім. Т. Шевченка, жителі Дрогобиччини, землі Івана Франка та ініціятори спорудження пам'ятника стурбовані цим шовіністичним хуліганським вчинком, загрожують, що така поведінка цього службовця. Вони вважають, що такий провокативний акт може спричинити поважну ситуацію у стосунках між громадськістю й партійними бюрократами, з непередбаченими наслідками.

Також до таких провокаційних акцій належать підсування неукраїнським родинам листівок з погрозами, якими вже півроку намагаються спровокувати національні конфлікти, — інформує „Голос Карпат". Вистачає кілька фактів розправи над росіянами, жидами, — згадується в цій пресі, щоб оголосити Західню Україну другим Карабахом. Тому НРУП й інші суспільно-політичні організації, звертаються до народу, не „піддаватися на провокації різних авантуристів, а єднатися", бо вони уважають, що „зброєю нашого народу в теперішньому часі проти імперіялістів, партійних бюрократів, повинна бути масова громадська непокора — від Сяну до Дону".

Отож, ситуація, яку старається створити шовіністично настроєна партійно-бюрократична мафія, є спря мована на це, щоб натаврвати сили національного відродження, як націоналістично-екстремістичні і антисовєтські. Ця бюрократична партійна мафія домагається заборони неформальних організацій, які вони уважають діють на пошкодження системи, і тому цей ортодоксальний реакційний табір партійних бюрократів в Україні далі діє на старий лад, і намагається не допустити до змін в системі. Вони, — як подає „Голос Карпат", — останньо не дрімають. Передбачаючи неминучий крах на виборах, вони всіляким шляхами намагаються спровокувати масові побоїща, і ввести військовий стан в Західній Україні, і тому, задля досягнення своєї мети, партійні бюрократи вдаються до найпідліших методів, — у радикальні українські організації, такі як НРУП, УГС, ХДС, Комісії захисту УКЦ і інші вводяться провокатори.

Тому автор статті „Негідний вчинок" Я. Ольховий радить і відповідає тим надміру гарячим ортодоксам і їх несвідомим підсипувачам, які не хочуть змиритися з новими віяннями перебудови словами промовистого вірша — „Перестороґа":

Нелюдські знущання, злоба навіжена
І голоду жниво страшне
Не в силі були підкорити знамена
В яких наша пам'ять живе.

В яких то боях все вони не бували
В карби на древках старих,
То будьмо достойними тих, що упали
У смертних боях біля них.

Міцніймо, гуртуймось, єднаймося, браття!
Безправ'ю надходить вже скін —
Над ворогом лютим навколо прокляття,
В агонії корчиться він.

В агонії корчиться! Символи наші
Спокою йому не дають —
Терпіння народного повнячи чашу
Клубиться розвінчана лють.

В тужбі за минулим комусь заважає
На тризуб встановлений хрест,
Він руки на прапор святий простягає,
Паплюжить наш рід, нашу честь...

Блакить посиніє, як бурі свинцево
Вогнем спалахне жовтизна—
Хто вітер посіє в народі зневеч'я,
Той бурю спожинить сповна!

Усе ж віриться, — каже Я. Ольховий, — що „розумні міркування переважають над злочинними задумами, і ми усією чесною громадою, поважаючи одні одних, дружньо працюватимемо задля здійснення демократичних ідеалів".

Союз Земель Соборної України — Селянська Партія
ЦК СЗСУ-СП висловлює сум з приводу смерти Президента Української Народньої Республіки
†
Миколи А. Лівицького
висловлює співчуття Родині Покійного і співчуття цілому українському суспільству.

Управа Братства „Броди-Лев",
Братство Охорони Воєнних Могил
ділиться сумною вісткою зі своїми Членами, Прихильниками і Жертводавцями та всім Українським Громадянством, що в суботу, 9-го грудня 1989 р., ненадійно відійшов у Вічність
СЛ. П.
МИХАЙЛО БУРЧАК
член Управи Братства „Броди-Лев".
Вельмишановній Дружині, Дітям та ближчій і дальшій Родині висловлюємо наші найщиріші співчуття.
Управа Братства „Броди-Лев"

EUROPIAN STANDARD
ELECTRONIC SYSTEM
220 V 50 HZ

Найвигідніший подарунок для ваших РІДНИХ в УКРАЇНІ:

ВІДЕОМАГНІТОФОНИ, КАСЕТНЕ РАДІО, КОМПЮТОРИ, ВІДЕОКАМЕРИ та інше.

- Консультація і продаж
- Українська обслуга
- Відсилаємо у всі міста ЗСА, Канади, Совєтського Союзу

Прошу звертатись

RAISA FINE JEWELRY

28800 Gratiot Ave., Roseville, MI. 48066
Tel. (313) 773-2160

Працюємо на тижні від 10:00 до 9:00, в неділю від 12:00 до 5:00

Шановні Секретарі та Організатори УНС!

Членська кампанія 1989 року кінчається з 29-им грудня. Тому аплікації нових членів прийматиме Головна Канцелярія тільки до 29-го грудня 1989 року.

Докладіть всіх старань, щоб виконати свої квоти та вислати аплікації вчасно, щоб вони дійшли до Головної Канцелярії не пізніше, як 29-го грудня 1989 року.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ УНС

КУТОК БРАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТИ

Різдвяні картки до українців у війську

Уже третій рік підряд УНСоюз веде акцію висилання різдвяних побажань до українців у війську. Ця акція вдалася і тому повторюємо її і цього року.

Ми знаємо, що українці служать в американських і канадських збройних силах, чи то на базах армії, морської піхоти, летунства, прибережної ґвардії, на бойових кораблях, в амбасадах, а у випадку канадських збройних сил, зберігають мир між ворожими військами на Близькому Сході. Я певний, що наші військовики будуть вдячні за ці побажання, де б вони не знаходилися в світі.

Отже, Український Народний Союз закликає всіх читачів присилати імена і прізвища знаних їм осіб у військовій службі. УНСоюз вишле їм різдвяні побажання, якщо отримає від вас виповнену анкету з нашого оголошення про цю кампанію. Можна також слати безпосередньо дані, а саме, ранґу, ім'я і прізвище та військову адресу до: Fraternal Activities Coordinator, Ukrainian National Association, 30 Montgomery St., 3rd Fl., Jersey City, N.J. 07302.

Андрій Воробець,
координатор братської діяльности

На „зміну..."

(Закінчення зі стор. 1)

підтримці, то й логічним був вибір цієї установи як громадського форуму для „передання естафети", як сказав д-р С. Ворох, висловлюючи УНСоюзові і його виданням вдячність за понад 20 років беззастережної підтримки.

Про нові перспективи для УНІҐУ і взагалі для українських науковців в діяспорі з уваги на пробудження в Україні та пов'язані з тим проблеми, потреби і виклики говорив новий директор УНІҐУ проф. Г. Грабович, який вже кілька років їздив в Україну, зустрічався з науковцями з України тут з метою вироблення схеми співпраці, з якої українці тут і там могли б користати. Не менш важливим для проф. Г. Григоровича є контакт з українською громадою тут з уваги на його нові обов'язки директора УНІҐУ і в цьому не постидається прислухатись до порад і суґестій, чи конструктивної критики.

Професори Пріцак і Грабович також повідомили, що вже „корчиться" листа кандидатів на професорів трьох катедр і незабаром буде проголошений вибір Гарвардським університетом. Серед кандидатів є також науковці з України.

Всі три члени Екзекутиви УНС висловили признання проф. Пріцакові за довголітнє керування „українським науковим кораблем в Гарварді", а проф. Грабовичеві погратулювали, побажали „доброго вітру" і запевнили у дальшій підтримці гарвардських починів і ініціятив.

Словом подяки від усіх активістів українського Гарварду закінчив цю теплу, цікаву зустріч проф. Пріцак.

Молимося за український народ і УКЦ в Україні

Неділю, 26-го листопада, Їх Блаженство Патріярх Мирослав Любачівський призначив Днем Молитви і посту за український народ і УКЦ. В катедрі св. Йосафата в Пармі і всіх парафіях епархії відправлено Святі Літургії на інтенцію леґалізації УКЦ в Україні. У своїх молитвах вірні і священики просили Божого благословення і Божої опіки для нашого народу і Церкви.

У середу і четвер 29-го і 30-го листопада, Владика Роберт і місцеві священики правили в катедрі св. Йосафата в Пармі Молебні в намірені нашої УКЦеркви в Україні. В середу, 29-го листопада відправлено Молебень до Пречистої Діви Марії і в тих молитвах взяли участь також православні священики зі собору св. Володимира в Пармі, о. митр. Степан Ганкевич і о. Іван Наконечний і спільно молилися за український народ і українські Церкви в Україні. Проповідував о. шамб. Михайло Ревтюк, парох катедри св. Йосафата, українською, а о. Іван Грибик — англійською мовами. В четвер відправлено Молебень до Серця Христового, а проповідь виголосив о. Андрій Гановський і о. шамб. Саюк.

У п'ятницю, 1-го грудня, раненько о 5-ій годині, Владика Роберт відправив Архиєрейську Святу Літургію (в часі зустрічі Горбачова з Папою Іваном Павлом II) в намірені леґалізації УК Церкви в Україні. Асистували при відправі отці: шамб. Михайло Ревтюк, парох катедри св. Йосафата, шамб. Саюк, канцлер епархії, д-р Іван Тилявський, шамб. Іван Ставинський, шамб. Лев Тимків, крилошанин Володимир Грабець, Андрій Гановський, Іван Грибик та п'ятьох священиків з Карпато-Руської Церкви: шамб. Вайда, Бурке, шамб. Ярнович, Франціщко і Барткус.

В часі Архиєрейської Святої Літургії співали усі присутні миряни під проводом Євгена Садовського. Вірні виповнили собор св. Йосафата по береги, багато мирян мусіли стояти і в притворі.

Владика Р. Москаль виголосив українською і англійською мовами проповідь, в якій підкреслив, що „світом володіє не сила мускулів, гармат і бомб, але сила духа. Дух скріплює і формує не раз найсміливіші відкриття, винаходи. Дух людини визначував і визначує форми суспільних устроїв і релігійних систем. Дух людини зумів використати сили і закони природи для своїх потреб. Дух підносить людину на вершини, робить її божеською, або спихає в безодню та робить її диявольською. Найбільш шляхетні і найсвятіші ідеї духа дав людині Бог у Тайні Хрищення і дарі святої Віри. Такі Божі святі ідеї ніхто не може людині відібрати". За ці святі Божі ідеї на протязі віків віддавали життя численні святі мученики Христової Церкви, герої і героїні окремих народів.

Вороги українського народу протягом довгих віків старалися викорінити ті святі ідеали християнського життя з нашого народу, особливо ті, які відносяться до Вселенського Містичного Тіла Христа. Так робили російські царі, західні сусіди і новітні атеїсти безбожники червоної Москви. Та народ не здавався, складав „гори трупів і ріки крови", жадні знущання і кари його не відстрашували, а вірно ісповідував святу Христову Віру, останньо 43 роки в страшних переслідуваннях, в новітніх катакомбах XX століття.

Дві телевізійні станції записували на фільм частини наших молитов і перевели також інтерв'ю з деякими мирянами, особливо шкільною молодю. Увечорі на екранах тих станцій появилися образи та широкі і прихильні коментарі про наш народ і Українську Католицьку Церкву.

Місцева англомовна преса в суботу, 2-го грудня, помістила знімки з Архиєрейської Святої Літургії і вичерпні інформації.

Іван Фур

Відбулася рада пластового куреня „Ті, що греблі рвуть"

Пластовий курінь сеніорок „Ті що греблі рвуть" відбув свою чергову курінну раду в днях 11-12-го листопада, ц. р. в Ню Йорку. Курінь охоплює пластунок в ЗСА, Канаді, Австралії, та Европі. Було присутніх 30 гребель, з тим, що наспіло багато привітів від пластунок далекого віддаленя. Відкривши раду, Перша Гребля, Гандзя Коренець, звернула увагу на історичні події в Україні, закликаючи до підтримки сучасних акцій допомоги Україні.

Слідували звіти з діяльности куреня від останньої ради. Курінь з великою допомогою Ольги Кузьмович підготовив та уфундував одно число „Юнака", відзначаючи 60-річчя заснування свого куреня. Літом 1988 р. відбулася Школа Булавних у Гантерських горах, підготована обома куренями гребель УСП та УПС. Члени інших пластових куренів відіграли також ключеву ролю у переведенні вишколу. Курінь взяв участь у Ювілейній Пластовій Зустрічі в Канаді а Торонтонська плавня підготувала виставку прозірок та фільмів режисера М. Пежанського з минулих зустрічей. Заходом гребель з Торонта видано книжку „Гурток Ластівки" авторки Ольги Львівської Федейко, в якій представлено життя пластунок і пластунів у Львові в роках 1928-1944. Курінь продовжує фінансову підтримку видання Енциклопедії Українознавства в Сарселі та допомогу потребуючим в Україні та поза її межами.

Багато членів куреня бере активну участь у пластовому житті на різних постах КПС, КПР, ГПБ, в громадському житті.

Після дискусії над звітами прийнято 9 нових членок до куреня та вибрано курінний провід, який очолила Оксана Бачинська.

По закінченні дружньої спільної вечері висвітлено відеофільми з Пластової Зустрічі в Міттенвальді (1947) та ЮМПЗ-50-ліття Пласту на Вовчій Тропі (1962). Із зацікавленням дивилися греблі на тяглість пластової ідеї, на усміх учасників, на чар полум'я пластових ватер. Немов ті самі переживання залишалися в серцях пластунів і тільки лиця учасників міняялися і нові покоління ставали до пластового змагу.

На другий день після Служби Божої відбувся дуже цікавий панель „Пласт в очах молодих матерів-пластунок", в якому взяли участь, курінна старшо-пластунського куреня гребель Таня Темницька, Рома Сохан Гадзевич, та Марта Кузьмович. Кожна представила важливість вкладу Пласту в їх виховання та охоту передати ці самі пластові засади своїм дітям. Підчеркнено важливість включення батьків до пластової праці по станицях. Згадано про необхідний вклад до добре підготованих пластових таборів та обговорено способи для зацікавлення молодого покоління.

Дуже приємним явищем було побачити та почути пластунок різного віку, яких з'єднувала пластова ідея і бажання передати пластові засади наступному поколінню. Курінна 4-го куреня УСП „Ті, що греблі рвуть" заявила, що 20 старших пластунок зголосилися до куреня.

Обговоривши пляни праці на майбутнє, які включають переведення Школи Булавних, включення в акцію, сучасних справ України, виготовлення матеріялів для виховників та продовження Акції Сарсель і Поміч Ближньому, закрито раду грімкім пластовим та дружнім греблівським кличем... СКОБ!... ГЕЙ РУП!

Оксана Бачинська

ПРОПУЩЕНО ПРІЗВИЩА

У звідомленні про оформлення Фонду Допомоги Україні в числі 237 „Свободи" з п'ятниці, 15-го грудня, у складі Контрольної комісії треба читати: „Володимир Сохан і Василь Сосяк".

УВАГА! УВАГА!

ВИСИЛАЄМО КОРОВИ ДО СССР — без мита з Америки й Канади

W. J. EXPORT-IMPORT, INC.
45 East 7th Street ■ New York, N.Y. 10003
Tel.: (212) 477-6523

Ціни:

КОРОВИ з ГОЛЛЯНДІЇ — раси Гольштайн, 3 місяці тільні, які дають до 7 тисяч літрів молока річно — з доставою на призначену адресу .... **1,395.00 дол.**

КОРОВИ з МАДЯРЩИНИ, 3 місяці тільні, які дають 5 тисяч літрів молока річно, з доставою .... **1,295.00 дол.**

НЮЙОРКСЬКА ПРОВІДНА КРАМНИЦЯ КОВБАС ТА НІМЕЦЬКІ СПЕЦІЯЛЬНОСТІ

SCHALLER & WEBER

Дім якостей — Різні м'ясні вироби, свіже м'ясиво до варення і печення, ковбаски, шинки.

10 ВЕЛИКИХ КРАМНИЦЬ 10

NEW YORK — 1654 Second Avenue (85-86 Sts.) .... TR 9-3047
ASTORIA — 28-28 Steinway Avenue .... AS 4-3210
FRANKLIN SQUARE, L.I. — 981 Hempstead Tpk. 437-7677
FLORAL PARK, L.I. — 259 — 17 Hillside Avenue 343-6116
DANBURY, Conn. — Danbury Gourmet, 296 Main Street .... (203) 744-6857
NORWOOD, Mass. — Meat and Wursthaus — 950 Boston Providence Highway .... (617) 762-9095
WAYNE, N.J. — 1234 Willowbrook Mall .... (201) 785-0542
FARMINGTON, Conn. — Hans and Fritz Deli., 270 Farmington Avenue .... (203) 677-7000
NEW
RIDGEWOOD, N.Y. — Eddy's Prime Meats — 71-27 Myrtle Avenue .... (718) 821-7262
RINGWOOD, N.J. — Alpine Deli. — 1165 Greenwood Lake TPK .... (201) 728-1646

Приймається оголошення

СВЯТОЧНИХ ПОБАЖАНЬ

у „Свободі"

Адміністрація „Свободи" запрошує ВШановних Читачів, Установи, Організації, Товариства, Професіоналістів, Купців і все Громадянство передати свої традиційні святочні привіти у збільшеному Різдвяному числі, що зайдуть у найдальші закутини світу.

Великий тираж „СВОБОДИ" та відповідний зміст збільшеного святочного числа, надають таким побажанням окремої вартости і значення.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

1 цаль через 1 шпальту	$ 7.00	4 цалі через 2 шпальти	$40.00
1 цаль через 2 шпальти ...	$10.00	5 цалів через 2 шпальти ...	$50.00
2 цалі через 2 шпальти	$20.00	6 цалів через 2 шпальти ...	$60.00
3 цалі через 2 шпальти	$30.00	та в інших розмірах.	

ОГОЛОШЕННЯ ПРИЙМАЄТЬСЯ —

за старим стилем .... до 19-го грудня 1989 р.

При замовленні, ПРОШУ ЗАЗНАЧУВАТИ НА КОТРІ СВЯТА. Оголошення будуть поміщені в порядку їхнього приходу, в першому числі ті, що скоріше надішлють свої замовлення.

Зголошення святочних побажань, РАЗОМ З ГРОШОВОЮ ОПЛАТОЮ, залежно від величини оголошень, надсилати до:

"SVOBODA"

30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302

Українська будівельна фірма „ЛЬВІВСЬКА АЙСТРА"

виконує всі будівельні роботи, будуємо нові будинки і ремонтуємо старі, цементні роботи, сходи, підлоги, дерево, мармур, вікна, електричні роботи, каналізація, центральне охолодження і малярські роботи.
Оцінка праці безплатна.
Прошу тел. на число (718) 375-2545 — ДМИТРО ШЕЙ

ДАРУНОК ЛЮБОВИ — УКРАЇНСЬКІ БІБЛІЇ на РІЗДВО в УКРАЇНУ

Асоціяція Біблії Українській Родині звертається до Вас з проханням пожертвувати $15.00, $25.00, $100.00 або в міру спроможности, висилаючи безпосередньо на Україну.

Прошу, поможіть нам переслати Боже Слово нашим братам і сестрам в Україні.

Будьмо щедрими в пожертвах для Асоціяції Біблії Українській Родині, яка не є заробітковою і без опрáділення релігійної приналежности.

Дякуємо Вам та нехай Вас Бог благословить.

Ukrainian Family Bible Association
P.O. Box 3723, Palm Desert, CA. 92261-3723
(619) 345-4913

ПОВІДОМЛЕННЯ Членам і Відділам УНСоюзу

Повідомляємо Членів і Відділи УНСоюзу, що з уваги на закінчення року, Головна Канцелярія УНСоюзу мусить замкнути рахунки та здепонувати у банках гроші, одержані від Відділів

НЕ ПІЗНІШЕ, ЯК ВПОЛУДНЕ
29-го ГРУДНЯ 1989 року

Гроші, прислані пізніше вже не зможуть бути зачислені на 1989 рік. З уваги на це, закликаємо всіх Членів УНСоюзу заплатити вкладки, платні в цьому місяці, якнайскоріше, а всі Відділи УНСоюзу вислати розчислення і гроші так скоро, щоб вони наспіли до Головної Канцелярії не пізніше як у П'ЯТНИЦЮ, 29-го ГРУДНЯ 1989 року до полудня.

Звертається увагу на те, що Відділи, які спізняться з присилкою вкладок, будуть подані як довжники в річному звіті.

Головна Канцелярія УНС

У Книгарні „Свободи" можна набути останні примірники КНИЖОК

Миколи Щербака

„ВОЛОШКИ"

Мистецьке оформлення та ілюстрації: **Богдан Певний**
Об'єднання Працівників Дитячої Літератури „Нашим Дітям", видання С-ва св. Покрови при українській православній парафії св. Трійці, Ірвінґтон, з друкарні „Свободи", 1969 р., стор. 48. Ціна 4.00 дол.

„ПАХОЩІ СУЦВІТТЯ" 1960-1970

Видання Об'єднання Українських Письменників „Слово", Ню Йорк, 1982, стор. 104. Ціна 6.00 дол.

Svoboda Book Store
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302
Мешканці стейту Ню Джерзі обов'язані додати до ціни 6% стейтового податку.

ШКІРНІ НЕДУГИ РАК ШКІРИ
ВЕНЕРИЧНІ ХВОРОБИ
ЗАБІГИ ПРОТИ ВТРАТИ ВОЛОССЯ
ЗАСТРИКИ COLLAGEN
ЛІКУВАННЯ ЗМОРЩОК

JIM BARAL, M.D.
ЛІЦЕНЗІЙОВАНИЙ ДЕРМАТОЛОГ

Центр американської дерматології
(212) 247-1700
210 Central Park South
New York, N.Y.
(bet. B'way & 7th Ave.)

Medicare приймається.
Пацієнтів приймається тільки за домовленням.
Можете знайти нас скоро в NYNEX Yellow Pages.

26 First Avenue
New York, N.Y. 10009
Tel.: (212) 473-3550

КУТЯ, МАК, МЕД, ГРИБИ, КАРТКИ, КАЛЕНДАРІ І інше в АРЦІ.

UKRAINIAN SINGLES NEWSLETTER
Serving Ukrainian singles of all ages throughout the United States and Canada.
For information send a self-addressed stamped envelope to: **Single Ukrainians**
P.O. Box 24733
Phila., Pa. 19111

● BUSINESS SERVICE ●

ГРОШІ до СССР
1 РУБЕЛЬ
ВКЛЮЧАЄ ВСЕ
$2.10

(Включена достава і забезпечення)
(Мінімальне замовлення — 30 руб.)
Ціни відповідають нинішньому курсові іноземної валюти і підлягають будь-яким оподаткуванням і змінам що можуть статися до вручення.

ОФІЦІЙНІ ПЕРЕКАЗИ.
ВСІ ПЛАТНОСТІ ПОВНІСТЮ ГАРАНТОВАНІ.
ВАМ ПОСИЛАЄТЬСЯ РОЗПИСКА.
ЛІЦЕНЗОВАНІ І ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ЗАПОРУКОЮ.

GRAMERCY SHIPPING, INC.
744 Broad Street
Newark, N.J. 07102
Est. 1947

●FUNERAL DIRECTORS●

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Займається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і околицях
ЛУІС НАЙҐРО — директор
Родина ДМИТРИК
Peter Jarema
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N.Y. 10009
(212) 674-2568

LYTWYN & LYTWYN
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга ЩИРА і ЧЕСНА
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey
Також займаємося похоронами на цвинтарі в Бавнд Бруку і перенесенням Тлінних Останків з різних країн світу
UNION FUNERAL HOME
1600 Stuyvesant Avenue
(corner Stanley Terr.)
UNION, N.J. 07083
(201) 964-4222

● РІЗНЕ ●

ATTENTION: EARN MONEY READING BOOKS!
$32,000/year income potential.
Details.
(1) 602-838-8885 Ext. Bk 1769

ПАМ'ЯТНИКИ
з різних ґранітів, ставимо на цвинтарях св. Андрія в Бавнд Бруку, св. Духа в Гемптонбурґу, та інших
ВІДОМА СОЛІДНА ФІРМА
Cypress Hills Monuments
Власник — українець
ВОЛОДИМИР БІЛЯНСЬКИЙ.
К. М. КАРДОВИЧ і О. ЛОБАЧЕВСЬКА
800 Jamaica Avenue
Brooklyn, N.Y. 11208
Tel.: (718) 277-2332
Відкрито кожного дня, в суботу включно, від 9 5 по пол., в неділю від 10 4 по пол.
На бажання і для вигоди клієнтів радо заїдемо до Вашого дому з проєктами й порадами.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

П'ЯТНИЦЯ, 22-го ГРУДНЯ 1989 р.

Пассейк, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка 42-го Відд. о год. 7-ій веч. в УНДомі при 237 Hope Ave. На зборах будуть роздані Почесні Грамоти для заслужених членів. Просимо взяти чисельну участь. Приєднуйте нових членів до УНСоюзу. — В. Марущак, рек. секр.